

4

cam I
iechyd gwell

Llywodraeth Cynulliad Cymru
Welsh Assembly Government

ISBN 978 0 7504 4790 4

© Hawlfraint y Goron Awst 2008

CMK-22-04-045(099)

D2150809

4 cam I iechyd gwell

Bwytewch y bwyd iawn

Gwnewch ymarfer corff
yn rheolaidd

Peidiwch ag ysmegu

Peidiwch ag yfed gormod
o alcohol

Cam 1 Bwydydd iach i'w bwyta

Bara, tatws, pasta, reis,
grawnfwyd

Cig coch, pysgod, wyau, ffa

Llaeth braster isel, iogwrt,
caws

Llawer o ffrwythau a
llysiau. O leiaf 5 gwaith
(dogn) y dydd

Cyfran o ffrwythau neu lysiau yw...

1 banana, afal, peren,
eirinen wlanog neu oren

Llund llaw o rawnwin

1 gwydraid o sudd ffrwythau
heb ei felysu

3 llwy fwrdd o foron, pys
a llysiau eraill

Sleisen fawr o felon neu
binafal

Ac mae yna ragor...

1 powlen o fefus neu fafon
neu riwbob neu eirin mair

2 eirinen neu ffrwyth ciwi
neu brwnsen neu fricyllen
neu satswma

1 powlen o salad

1 llwy fwrdd o ffrwythau
wedi'u sychu fel bricyll a
phrŵns.

Gall ffrwythau a llysiau fod yn ffres,
wedi'u rhewi neu o dun

Cofiwch yfed llawer o Hylifau bob dydd

Dŵr - plaen neu gyda blas
wedi'i ychwanegu ato

Sgwash gyda llai o siwgr neu
sudd ffrwythau heb ei felysu

Llaeth braster isel

Cwpanaid o de neu goffi

Mae angen i chi yfed tua
8 i 10 gwydraid/cwpanaid y dydd

i Rhagor o wybodaeth

Gwefan Eatwell - www.eatwell.gov.uk

Gwefan Halen - www.salt.gov.uk

Sefydliad Maetheg Prydain - www.nutrition.org.uk

Gwefan 5 a day - www.5aday.nhs.uk

Sefydliad Prydeinig y Galon - www.bhf.org.uk

Cymdeithas Ddieteteg Prydain - www.bdaweightwise.com

Cam 2 Gwneud ymarfer corff yn rheolaidd

Cerdded

Beiccio

Cerdded I fyny'r grisiau

Nofio

Ac mae yna ragor..

Marchogaeth ceffylau

Garddio

Dawnsio

Cerdded i'r siopau

i Rhagor o wybodaeth

Eich llyfrgell leol

Eich papur newydd lleol

Gwefan eich cyngor lleol

Eich canolfan hamdden leol

i Rhagor o wybodaeth

Comisiwn Coedwigaeth Cymru - www.forestry.gov.uk/wales

Cyngor Chwaraeon Cymru - www.sports-council-wales.co.uk

Teithiau Trefol - www.urbanwalks.co.uk/wales

Cerdded Llwybr Iechyd Cymru - www.ww2h.org.uk

Yoga yng Nghymru - www.yogainwales.co.uk

Find a Sport Buddy - www.findasportbuddy.co.uk

Cam 3 Rhoi'r gorau i smygu

Meddyliwch am resymau i roi'r gorau i ysmegu

Pennwch ddyddiad ar gyfer rhoi'r gorau i ysmegu

Gofynnwch am gymorth gan eich ffrindiau neu'ch teulu

Gofynnwch i'ch meddyg teulu neu eich fferylllydd cymunedol am Therapi Amnewid Nicotin a allai helpu i leddfu symptomau rhoi'r gorau iddi

i Nid oes yn rhaid i chi ddibynnu ar rym ewylllys yn unig...

Cysylltwch â'r Llinell Gymorth i Ysmygwyr yng Nghymru i gael llyfryn am ddim o'r enw Ffordd Haws o Roi'r Gorau i Smygu
0800 169 0 169

Cysylltwch â Dim Smygu Cymru i gael cymorth unigol neu fel rhan o grŵp
0800 085 2219

www.stopsmokingwales.com
www.ash.org.uk
www.stub.org.uk

Gallwch gael llyfryn am ddim o'r enw 'Stopio smygu - mae'n haws nag y bu' o'ch meddygfa leol

Cam 4 Dim gormod o alcohol

Gall swm bach fel 1-2 uned y dydd fod yn dda i chi

Ceisiwch gael 1 neu 2 ddiwrnod di-alcohol bob wythnos

Gall dyn gael hyd at 21 uned yr wythnos, ond dim mwy na 3-4 uned y dydd

Gall merch gael hyd at 14 uned yr wythnos, ond dim mwy na 2-3 uned y dydd

Gall uned o alcohol amrywio yn dibynnu ar ei gryfder a pha mor fawr yw'r mesur...

1 gwydriaid safonol o win
(175ml)

2 uned

1 mesur bychan o wisgi
neu jin neu rym neu
frandi (35ml)

1 uned

1 peint o gwrw 2-3 uned

1 peint o lager 2-3 uned

1 peint o seidr 3-4 uned

Am ragor o wybodaeth
cysylltwch â

www.alcoholconcern.org.uk

+ Rhagor o syniadauich cadw'n iach

Gofalwch am eich dannedd

Cofiwch ddefnyddio eli haul (ffactor 15 o leiaf) os ydych yn mynd allan i'r haul

Cadwch eich ystafell neu swyddfa yn lân ac yn daclus

Bwytewch wahanol fwydydd bob dydd

Ond yn anad dim.....
gwenwch a mwynhewch

Manylion cyswllt

Is-adran Gwella Iechyd
Llywodraeth Cynulliad Cymru
Parc Cathays, Caerdydd
CF10 3NQ

Am fwy o gyhoeddiadau ffoniwch
0845 606 4050

www.cymru.gov.uk/heriechyd

